

Þróunarsjóður innflytjendamála
Development Fund for Immigration Issues

Heiti verkefnis: Verkalýðsfélög og erlent starfsfólk í ferðaþjónustu

Nafn styrkþega: Íris Hrund Halldórsdóttir og Magnfríður Júlíusdóttir (Rannsóknamiðstöð ferðamála (RMF), Háskólinn á Akureyri)

Útdráttur: Markmið rannsóknarinnar var að kanna kjör og aðstæður erlends starfsfólks í ferðaþjónustu á Íslandi og þjónustu staðbundinna verkalýðsfélaga við þessa félagsmenn. 2019 voru tekin viðtöl við starfsfólk verkalýðsfélaga á Austurlandi, Norð-Austurlandi og á Vesturlandi og greindar upplýsingar á heimasíðum félaganna. Um er að ræða framhald á rannsókn frá árinu 2018, sem náði til annarra svæða utan höfuðborgarsvæðisins. Helstu niðurstöður eru að 30-62% starfsmanna í ferðaþjónustu á svæðum sem rannsóknin náði til eru erlendir ríkisborgarar, flestir frá löndum fyrrum Austur-Evrópu. Laun eru almennt samkvæmt lágstu töxtum kjarasamninga. Algeng brot á kjarasamningum eru greiðsla jafnaðarlauna, brot á reglum um vaktafyrirkomulag, hvíldartíma og frídaga, auk þess sem oft vantar formlega ráðningasamninga. Oftast útvegjar atvinnurekandi starfsfólki húsnæði og að mati verkalýðsfélaga setur það starfsfólk oft í viðkvæma stöðu gagnvart atvinnurekanda. Raunin er sú að erlent starfsfólk leitar ekki til verkalýðsfélaga fyrr en það hættir störfum, með beiðni um aðstoð við að innheimta vandgoldin laun. Ótti við að missa bæði starf og húsnæði var meginástæðan. Með einni undantekningu skortir upplýsingar á erlendu tungumáli á heimasíðum verkalýðsfélaganna og tenglar sem vísa á upplýsingar á ensku og pólsku, t.d. á síðu ASÍ, virka oftast ekki. Dæmi eru um pólskumælandi starfsmenn verkalýðsfélaga, sem sinna þeim fjölmenna hópi. Verkalýðfélög kalla eftir meiri aðkomu stjórnvalda, bæði ríkis og sveitarfélaga, við upplýsingagjöf til þessa stóra og fjölbreytta hóps starfsmanna í ferðaþjónustu, um reglur á íslenskum vinnumarkaði og þjónustu almennt við íbúa. Opinberir aðilar þurfa einnig að koma meira að því að tryggja félagslega velferð einstaklinga sem lenda í erfiðum aðstæðum á vinnustað og hafa ekkert tengslanet á Íslandi. Skortur er á samræmdum gögnum um þennan hóp starfsfólks, sem óx hratt eftir 2010, bæði hjá verkalýðsfélögum og stjórnvöldum.

Project Title: Trade unions and foreign workers in tourism

Name of Grantee: Íris H. Halldórsdóttir og Magnfríður Júlíusdóttir

Abstract: The aim of the study was to explore the working conditions of foreign workers in tourism in Iceland and the services provided to these members of local trade unions. In 2019 staff at unions in the East, North-East and the West were interviewed and information on webpages of the unions analyzed. This is a continuation of a study from 2018, covering other areas outside of the capital area. The main findings are that 30-62% of tourism workers in areas covered by this study are foreign citizens, the majority from former Eastern European countries. Wages are usually according to the lowest rates of the collective agreements. Common non-compliance to collective agreements was paying a flat rate, instead of daytime and overtime rates, not respecting the rules on shift, rest, and weekly holidays, as well as lack of formal employment contracts. Usually employers provide housing and that arrangement often places employees in a vulnerable position towards the employer, according to the trade unions. A common theme was that foreign workers first contact their unions after quitting their job, then requesting assistance in collecting unpaid wages. Fear of losing both job and housing was the main reason for not coming sooner.

With one exception, information in a foreign language is lacking on the unions' websites and links to information in English and Polish, e.g. on the ASI webpage, usually do not work. There are examples of Polish-speaking staff at trade unions, who service that large group. Trade unions are calling for greater involvement of public actors, both government and municipalities, in providing information to this large and diverse group of tourism workers, on both rules governing the Icelandic labor market and services to inhabitants. Public authorities also need to do more to ensure the social well-being of individuals who face problems at their workplaces and have no network in Iceland. There is a lack of coordinated data on this rapidly growing group of workers since 2010, both at trade unions and public institutions.